

شهر آرا مجله شان

در یافت نسخه الکترونیک شهر آرا مجله از SHAHRRARANEWS.IR

پس از ۵ سال بنای تاریخی امیری بازسازی و مرمت شد

پاساژهای پارچه در خیابان اندرزگو با وجود طرح بر خورد همچنان مستعد حادثه اند

به دنبال اعتراض مردمی و با مصوبه معاونت حمل و نقل و ترافیک شهر داری مشهد

نمایش معماری دوره صفویه و قاجار در یک خانه

بازسازی و مرمت سومین خانه تاریخی اطراف حرم مطهر به روزهای پایانی خود نزدیک شد. این خانه تاریخی ۱۰۸ ساله ویژگی‌های منحصر به فردی دارد که یکی از این ویژگی‌های آن اجرای معماری ۲ دوره صفویه و قاجار در نمای شرقی خانه است که به زودی درهایش برای بازدید باز خواهد شد...

۶

شلوغ بازار ناام

بدترین شرایط را که همراه با خطر است، این روزها می‌توان در پاساژهای پارچه اطراف حرم به ویژه خیابان شهید اندرزگو دید. شرايطی که بیش از یک سال قبل با تذکرات شهرداری و آتش نشانی کمی سروسامان گرفت، اما به مرور با کم شدن و پایان بازدیدهای متولیان آشفته‌گی دوباره برگشت...

۳

تردد اتوبوس‌های پاکستانی قانونمندی شود

تابستان امسال تردد اتوبوس‌های زائران پاکستانی در اطراف حرم مطهر به ویژه در محله نوغان و عیدگاه زیاد به چشم آمد؛ که نحوه پیاده و سوار کردن مسافر در مناطق مسکونی باعث اعتراض ساکنان این محلات شد. حال با تهیه طرحی ویژه تردد اتوبوس‌های پاکستانی قانونمندتر می‌شود...

۲

گزارشی از زندگی حبیب‌الله پناهی رضوی
که معماری بخشی از حرم مطهر شاهکار اوست

بازساز گنبد طلا

۴

خانواده، معلولیت زیست‌پذیری اجتماعی

حرف اول

علی صمدی جوان
خبرنگار شهرآرا

معلولیت همیشه در کمین است. در راه پذیرش معلولیت یا افزودن به مشکلات، ۲ عنصر بسیار مهم وجود دارد؛ فرد معلول و خانواده. حال بیاید خانواده معلول نیز به ۲ بخش خانواده معلول و غیر معلول تقسیم کنیم.

نتیجه‌ای که حاصل می‌شود، متفاوت از برداشته‌های ماست. هر فرد معلول در طول زندگی خود نیازها، باورها، سختی‌ها، کامیابی‌ها و بسیاری موارد دیگر را تجربه می‌کند. در این مسیر، خانواده همراه او است. اگر خانواده‌ها به این موضوع درست توجه کنند، نه فرد معلول از وضعیت خود ناامید می‌شود و نه خانواده‌ها مجبور به انکار او در اجتماع می‌شوند. والدین فرد معلول در تقویت اراده‌ی نقش مهمی دارند. کودکان دارای معلولیت در جامعه مابسیار آسیب‌پذیرند. بارها شاهد بوده‌ایم که کودکان بالکن، عینک بزرگ و کوتاه قامت و... از سوی همکلاسانشان آزار زبانی می‌شوند و تعداد انگشت‌شماری هستند که این مسئله برایشان مهم نیست؛ علت آن هم در آموزش صحیح والدین آنان است. گاهی نیز پیش می‌آید خود والدین با کلام آزاردهنده، فرزندشان را منزوی می‌کنند. اهمیت دادن به مستقل زیستن معلولان، به‌ویژه بعد از سن بلوغ یافتن به دانشگاه، اتفاق بسیار مهمی است که خانواده‌های دارای فرزند معلول طیف متوسط به آن توجه دارند. البته نگرانی‌های عاطفی مادران در باره گسترش نیافتن این نگرش که فرزند معلولشان می‌تواند روی پای خود بایستد هم بی‌تأثیر نیست. آنچه باید نهادینه شود، درک درست خواسته‌های فرد است. زیاده‌روی در بهادادن به فرزند، به طوری که از کنترل خارج شود و بیش از حد توانایی فیزیکی اش تصور توانایی کند، یک ضربه مهلک بر پیکره حیات اجتماعی او است. در خانواده‌های غیر معلول که فرزند معلول دارند، تدارک و مسایل خاص برای فرزندشان در حد بضاعت، بسیار رایج است؛ زیرا تصویری همچون مقصر دانستن خود، کم‌نواوردن فرزند در بین هم‌سالان و... باعث می‌شود هر طور که شده و مسایل خاصی برای او تهیه کنند. این وضعیت در مقایسه با مشکلات خانواده‌های تمام معلول که گاهی در تهیه و مسایل کمک‌توان بخشی خود عاجز می‌مانند، درخور توجه است. پیشرفت معلولان در خانواده‌های کم‌بضاعت در مقایسه با خانواده‌های برخوردار بسیار کمتر است. همین نمونه در ایجاد ذهنیت مثبت برای ترسیم آینده خوب هم مصداق دارد؛ استفاده از جملاتی همانند: به وجود افتخار می‌کنیم، تو چیزی از دیگران کم نداری، در آینده انسان موفق‌تری خواهی شد و نظایر آن، کلیدواژه‌ها نقشه‌راه فرد دارای معلولیت است. از آن طرف، تو به هیچ دردی نمی‌خوری، ما چه کرده‌ایم که تو قسمت ما شدی؟ خدا از این بدتر کند و... تیرهای تخریب هستند و او را به سرانسیب سقوط می‌برند. پذیرش ناتوانی برای معلول، فالغ از نوع معلولیت، نه تنها نشان ضعف او نیست، بلکه بیانگر دوراندیشی و پختگی نیز هست؛

زیرا اگر چنین انقلابی درون فرد رخ ندهد، آسیب بیشتری متوجه او می‌شود. خانواده‌ها باید توجه داشته باشند که ضمن مراعات وضعیت فرزندشان و تشویق او به انجام کارهایی که می‌تواند انجام دهد، منطق و درک صحیح را در وجود او پرورش دهند و از به کار بردن شعارهایی همانند: چه کسی گفته تو معلولیت داری؟ تو هیچ فرقی با دیگران نداری و باید تمام کارهایت را خودت انجام دهی، پرهیزند. این مهم با تشویق و تشبیه‌ها مقصد حاصل می‌شود. یعنی آنجا که فرزند می‌تواند بدون کمک‌کاری رایش برود، اهتمام در ادامه کار در دستور زندگی خانواده واقع شود و آنجا که او نمی‌تواند کاری را انجام دهد اما اصرار به انجام آن دارد، باید تشبیه انضباطی، او را از ادامه مسیر منصرف کنند. در راستای زیست‌پذیری کردن جامعه برای معلولان، گام اساسی باید در نهاد خانواده برداشته شود؛ در ادامه نظام آموزشی و فرهنگی و نهایتاً دستگاه‌های اجرایی.

به دنبال اعتراض مردمی و با مصوبه معاونت حمل و نقل و ترافیک شهرداری مشهد

تردد اتوبوس‌های پاکستانی قانونمند می‌شود

مردمی از تردد این اتوبوس‌ها (منظور زائران پاکستانی نیست، بلکه نوع رفت‌وآمد اتوبوس هاست) در پیامک‌های رسیده به ما بوده است.

● میهمانان مرز میرجاوه

در این باره امسال به دنبال جلسات مختلف در معاونت حمل و نقل و ترافیک شهرداری مشهد و هماهنگی با سازمان‌های مختلف همانند دادستانی، پلیس راه استان، سازمان تأمین و توزیع شرکت پخش فرآورده‌های نفتی استان، اداره نظارت بر شبکه حمل و نقل عمومی، اداره کل راه‌داری و حمل و نقل جاده‌ای استان، انجمن صنفی شرکت‌های مسافری، اداره کل اتباع و مهاجرین خارجی استانداری و... مصوباتی را در باره برخورد با تردد و توقف غیرقانونی رانندگان اتوبوس‌های متخلف پاکستانی تصویب شده است. میرسعیدی می‌گوید: اتوبوس‌های پاکستانی از مرز میرجاوه به سمت مشهد می‌آیند و تردد آن‌ها با استفاده از کارت تردد است. وی ادامه می‌دهد: طبق مهری که در کارت تردد این اتوبوس‌ها با مقصد مشهد زده شده است، رانندگان باید طبق قانون، زائران پاکستانی را در پایانه مسافری پیاده‌یا سوار کنند و به تغییر و جابه‌جایی مسافر در شهر و محدوده مسکونی

همچنین ایام خاصی از سال بیشتر هم می‌شود؛ به طوری که تابستان امسال تردد‌های زیادی به ویژه در هسته مرکزی شهر و منطقه ثامن مربوط به تردد این اتوبوس‌ها در خیابان‌های فرعی یا اصلی بوده است. بیشتر این اتوبوس‌ها تابع قوانین و مقررات نیستند و در شهر به ویژه در اطراف حرم مطهر پراکنده می‌شوند و متأسفانه مشکلات فراوانی به همراه دارند. مسائل امنیتی و قاچاق کالا، بهداشت و سلامت روانی و بصری ساکنان اطراف حرم مطهر از جمله مسائل و مشکلاتی هستند که تابستان امسال با آن درگیر بودند. مشکلاتی که به عقیده مسئولان شهری باید از بدو ورود این اتوبوس‌ها به کشور بررسی و حل شود و شرایط تردد این اتوبوس‌ها در بافت مرکزی شهر بسیار سختگیرانه مدیریت گردد. در این باره پیامک‌های مردمی به دفتر شهرآرامجله که از ابتدای تابستان تاکنون قطع نشده است، از اعمال رفتارهای پلیسی غیر بازدارنده نشان دارد. تردد، پارک و شست‌وشوی اتوبوس‌های پاکستانی در محلات عیدگاه و نوغان، استفاده از آب‌های موجود در سطح میدان‌ها و آب‌نماهای تزیینی منطقه به عنوان آب شرب و شست‌وشوی اتوبوس‌ها، تخریب فضاهای سبز و مبللمان شهری، ریختن زباله در خیابان‌ها و کوچه‌ها و معابر عمومی از جمله گلیه‌های

تابستان امسال تردد اتوبوس‌های زائران پاکستانی در اطراف حرم مطهر به ویژه در محله نوغان و عیدگاه زیاد به چشم آمد؛ تا جایی که نوع تردد این اتوبوس‌ها همچنین نحوه پیاده‌سوار کردن مسافر در مناطق مسکونی باعث اعتراض ساکنان این محلات شد. با افزایش این تردد‌ها و گلیه ساکنان، پایانه مسافری شهرداری مشهد و شهرداری منطقه ثامن با همراهی پلیس راهور، دستگاه قضایی و سازمان ترافیک بر آن شدند تا با تهیه طرحی ویژه تردد اتوبوس‌های پاکستانی را قانونمندتر کنند. طرحی که سعید میرسعیدی، معاون فنی و اجرایی سازمان پایانه‌های مسافری شهرداری مشهد، می‌گوید در گذشته هم عملیاتی و به صورت جدی تر از ابتدای آذرماه امسال آغاز شده است.

● مشکلات هم‌برای ساکنان و هم‌برای زائران

تردد اتوبوس‌های خارجی در بیشتر شهرهای زیارتی از جمله مشهد بسیار است. این تردد در تابستان و

پلیس راهور باید از تردد هرگونه ناوگان برون‌شهری خارجی در شهر برای پیاده و سوار کردن مسافر جلوگیری کند

از نگاه دوربین

شهرآرا

جابه‌جایی ۹۰ هزار مسافر با خط بی‌آرتی اطراف حرم

همین محدوده به دلیل حجم بالای مسافر روزانه ۹۰ هزار نفر از این خط استفاده می‌کنند. اتحادی افزود: ۱۰۰ واحد اتوبوس بی‌آرتی برای خط یک در نظر گرفته شده است که این تعداد در شیفت‌های مختلف بیشتر هم می‌شود. وی اظهار کرد: خط شبانه بی‌آرتی از ساعت ۲۱ تا ۲۴ به مسافران خدمت‌رسانی می‌کند. بهای من کارت در شیفت شب از ساعت ۲۱ تا ۲۲:۳۰، ۷۵۰ تومان و بهای آزاد ۱۵۰۰ تومان و از ساعت ۲۲:۳۰ تا ۲۴ بهای من کارت ۸۰۰ و بهای آزاد ۲۰۰۰ تومان است.

روزانه در منطقه ثامن ۹۰ هزار نفر با خط یک بی‌آرتی جابه‌جا می‌شوند. مدیر روابط عمومی سازمان اتوبوس‌رانی شهرداری مشهد در این باره گفت: خط یک بی‌آرتی که کامل‌ترین خط است و از پایانه مسافری تا انتهای طبرسی را پوشش می‌دهد، در اطراف حرم مطهر (منطقه ثامن) شامل ۳ ایستگاه از چهارراه مقدم به سمت میدان بیت‌المقدس (فلکه آب) است که فقط در

هوای مشهد از ابتدای هفته جاری روی خوش به مشهدی‌ها نشان نداده و طبق برآورد نمودارهای مرکز پالایش آلاینده‌های زیست‌محیطی، محدوده و حدت آلوده‌تر از نقاط دیگر شهر است. به گزارش شهرآرامحله، آن طور که اداره کل محیط زیست استان اعلام کرده است، هوای مشهد طی چند روز گذشته در بیشتر نقاط شهر با شاخص آلودگی بین

۱۱۴ تا ۱۱۶ برای گروه‌های حساس ناسالم اعلام شده بود؛ حال آنکه همین شاخص کیفیت در ایستگاه وحدت به ۱۴۸ رسید؛ یعنی ناسالم برای تمامی گروه‌های سنی. گفتنی است؛ تعداد بالای تردد خودرو در هسته مرکزی شهر، یکی از دلایل اصلی آلودگی ایستگاه وحدت در نزدیکی حرم مطهر رضوی است.

پاساژهای پارچه در خیابان اندرزگو با وجود طرح برخورد همچنان مستعد حادثه‌اند

شلوغ بازار ناامن

خواهد شد.

● آغاز سامان‌دهی دوباره از ۱۰ روز آینده

آن طور که سرایی، مسئول HTC و بحران شهرداری منطقه ثامن می‌گوید، تاکنون با همکاری آتش نشانی و نهادهای قضایی سامان‌دهی‌هایی انجام شده، اما متأسفانه مقطعی بوده است.

وی در توضیح بیشتر می‌گوید: آخرین بار در سال گذشته به همه پاساژهای پارچه اطراف حرم مطهر که به نوعی با طاقه در راهرو، پله‌ها و خروجی‌های اضطراری سد معبر ایجاد کرده بودند، اخطار جمع‌آوری داده شد و در نهایت کنترل، تمام طاقه‌ها از محل‌های رفت و آمد جمع شد.

وی با اشاره به اینکه بعد از گذشت حدود یک سال دوباره همان شلوغی برگشته است، اضافه می‌کند: از همین رو دوباره کارگروه ویژه‌ای را مختص اماکن تجاری منطقه ثامن تشکیل داده‌ایم و طبق مصوبه آن قرار است این بار برای کنترل وضعیت، هیئت مدیره‌ها را به کمک بطلبیم.

به گفته وی، از ۱۰ روز آینده طبق اولویت اعضای هیئت مدیره‌ها به این کارگروه دعوت خواهند شد و در آن اخطار به‌ها را برای سامان‌دهی دریافت خواهند کرد تا در فصل سرما که حضور و وسایل گرمایشی خطر را بیشتر می‌کند، حادثه‌ای نداشته باشیم.

سرایی تأکید می‌کند: از آنجا که تعدادی از پاساژهای پارچه زربار نمی‌روند، اگر رفع خطر را در مهلت تعیین شده انجام ندهند، با همراهی مجتمع قضایی پلمب خواهند شد.

نگهداری، این طاقه‌ها روی پله‌ها را هم سد کرده‌اند و فقط امکان تردد یک نفر وجود دارد. حال آنکه خیلی از مراجع کنندگان به این پاساژها در گفت‌وگو با شهرآرامحله تنها از این وضعیت احساس نگرانی نمی‌کنند، حتی اظهار نظر درباره آن را بی‌ربط به مشتری‌ها می‌دانند و می‌گویند: اگر حادثه‌ای همچون آتش‌سوزی هم در چنین مکانی رخ دهد، آن کسی که باید احساس نگرانی کند، صاحب این کسب‌وکار و مغازه‌هاست که تمام سرمایه‌اش در همین طاقه پارچه‌ها خلاصه می‌شود.

البته مشرزه‌ها به‌عنوان کسی که از ۳۰ سال قبل از پاساژهای خیابان اندرزگو خرید می‌کند، نظر دیگری دارد و می‌گوید: جان مشتری‌ها کمتر در خطر است؛ چراکه بیشتر حوادث همچون آتش‌سوزی در چنین پاساژهایی ز زمان تعطیلی رخ می‌دهد. به گفته وی، در این پاساژها چون فروشندگان کلان هستند و نمی‌خواهند هر روز در حال خرید بار باشند؛ حجم بالایی بار را از تهران و کشورهای دیگر می‌خرند و جایی هم که داخل مشغول‌ها برای نگهداری ندارند؛ از طرفی اجاره انبار هم صرفه اقتصادی ندارد به همین دلیل مجبورند جنسشان را در راهرو و پله‌ها بچینند و وضعیتی را به وجود آورند که جای سوزن انداختن هم نباشند.

به گفته وی، اگر متولیان ایمنی این افراد را مجاب کنند که این گونه سد معبر پارچه به‌عنوان ماده اشتغال‌زا در زمان حادثه چه ضرر هنگفتی به آن‌ها وارد می‌کند و از طرف دیگر سازمان‌های بیمه را هم به پرداخت نکردن خسارت ملزم کنند، مشکل تا حد زیادی حل

بدترین شرایط را که همراه با خطر است، این روزها می‌توان در پاساژهای پارچه اطراف حرم به‌ویژه خیابان شهید اندرزگو دید. شرایطی که پیش از یک سال قبل با تذکرات شهرداری و آتش‌نشانی کمی سروسامان گرفت، اما به مرور با کم‌شدن و پایان بازدیدهای متولیان دوباره بلشوی برگشت؛ تا جایی که اگر امروز دوباره در پاساژهای پارچه اطراف حرم قدم بگذارید، به زحمت می‌توانید راهتان را از میان طاقه پارچه‌های چیده‌شده در راهرو و حتی پله‌ها پیدا کنید. وضعیتی که گویا شهرداری را مجاب کرده است تا این بار به جای اخطار حضوری پای اعضای هیئت مدیره‌های این پاساژها را به جلسات با حضور آتش‌نشانی و نماینده مراجع قضایی بازکند و از این طریق وارد مذاکره شود تا شاید بتواند جلو این وضعیت را که حادثه‌را در دل خود دارد، بگیرد.

● جایی برای سوزن انداختن هم نیست!

قدیمی‌ترین پاساژهای پارچه‌ای که می‌توان سراغشان را در مشهد گرفت، هنوز هم به‌روال سابق در راسته خیابان شهید اندرزگو قرار دارند. حدود ۱۰ پاساژ بزرگ که کارشان خرید و فروش کلی پارچه است و در هر یک از آن‌ها بیش از ۲۰ مغازه در چند طبقه فعال است. وضعیت ظاهری همه آن‌ها هم یکسان است؛ پر از طاقه‌های پارچه که از کف تا نزدیکی سقف بالا رفته‌اند. حتی در تعدادی از پاساژها به دلیل نبود انبار و محل

مجاز نیستند. وی می‌افزاید: متأسفانه در این باره رانندگان اهمال می‌کنند و در خیابان‌های اطراف حرم مطهر به‌سوار و پیاده کردن مسافران اقدام کرده یا برای چند روز در خیابان نزدیک به سکونت مسافران خود توقف می‌کنند. طبق مصوبه‌ای که در جلسه مشترک داشته‌ایم، پایانه مسافری شهرداری مشهد برای آن‌ها پایانه بین‌المللی ایجاد کرده و پلیس راهرو به‌برخورد با متخلفان موظف شده است، اما اعمال قانون پلیس بازدارنده نیست. میرسعیدی می‌گوید: طبق این مصوبه پلیس برای توقف و تردد این اتوبوس‌ها مبلغ ۲۰ تا ۳۰ هزار تومان جریمه در نظر می‌گیرد که این مبلغ برای رانندگان پاکستانی بسیار ناچیز است. بر همین اساس در جلسه‌ای در تاریخ ۱۸ آبان ماه مقرر شده که از تردد هرگونه ناوگان برون‌شهری خارجی در داخل شهر جلوگیری شود.

● تردد هاکم می‌شود

میرسعیدی می‌گوید: با اجرای مصوبات خوبی که در جلسه آبان ماه داشتیم، به‌طور حتم تردد این اتوبوس‌ها در مرکز شهر و خیابان‌های اطراف حرم مطهر کمتر می‌شود تا برای ساکنان و زائران مزاحمتی وجود نداشته باشد. وی در پایان تأکید می‌کند: تمامی این برخوردها و مصوبات بازدارنده برای رانندگان اتوبوس‌ها اعمال می‌شود و آستان قدس رضوی و شهرداری منطقه برای زائران پاکستانی امکانات خوبی در نظر گرفته‌اند.

گزارشی از زندگی حبیب... بنای رضوی که معماری بخشی از حرم مطهر شاهکار اوست

بازساز گنبد طلا

گل دفتر

۵۶
منشادی

گنبد طلائی که امروزه به محض دیدنش دست به سینه جلوش خم می‌شویم، هنراندیشه و دستان استاد چیره‌دستی است که اقدامات وی برای بهسازی این اثر ارزشمند لقب «بنای رضوی» را برایش به ارمان آورد. او کسی بود که اصالت و هویت هنرش جلوه‌ای خاص به چهره معماری خراسان و جهان اسلام داد؛ به طوری که به جرئت می‌توان گفت معماری بخش‌هایی از حرم مطهر که با هنر دستان او به سرانجام رسیده، به یکی از برجسته‌ترین نمادهای معماری مذهبی ایرانی اسلامی تبدیل شده است؛ معماری‌ای که خاص او بود و بعد از گذشت حدود یک قرن، هنوز هم گردشگرها و معمارهای مدرن امروزی، با دیدن هنر مردی به نام

حبیب... بنای رضوی انگشت حیرت و شگفتی به دهان می‌برند. بنا و استادکار ماهر که اصالت کاشانی داشت، اما وقتی هنوز ۲۰ سالش نشده بود؛ واقعه‌ای در زندگی‌اش او را به مشهد کشاند و باعث شد طبق قول و وعده‌اش به امام رضا (ع) برای همیشه در این شهر ماندگار شود. هنرمندی که تلاش کرد تا فعالیت‌هایش برای آبادانی حرم به صورت گنم باقی بماند؛ به همین دلیل نامش را در پایان آثارش نمی‌آورد؛ اما استادی‌های ماهرانه و خدمات بسیار ارزنده‌اش به حرم مطهر باعث شده تا نامش نه تنها در فهرست هنرمندان جاویدان ثبت شود، بلکه در چند جای حرم هم حکاکی شود تا ماندگار بماند. برای آشنایی بیشتر با این هنرمند کمتر شناخته شده، شهرآرامحله این هفته با مهدی بنای رضوی، نوه این استاد معماری، گفت‌وگو کرده است که نکات مهم آن را در ذیل مرور می‌کنید:

استاد نوزده ساله

استاد حبیب... بنای رضوی اصالت کاشانی داشت. پدرش استاد حسین، یکی از معتمدان محل بود و سقایی می‌کرد. باینکه تمامی مردم‌های خانواده بنای کاشانی سقایی بودند، پدر استاد حبیب او را به نزد یک استادکار ماهر شهری در اصفهان می‌فرستد. مهدی بنای رضوی نسل دوم استاد حبیب و تنها نوه او که در باره پدر بزرگش اطلاعات زیادی دارد، با این جملات گریزی به سال‌های جوانی این معمار می‌زند و در توضیح اینکه چطور سر از مشهد در آورد، تعریف می‌کند: استاد حبیب... بنای رضوی سال ۱۲۷۴ در کاشان به دنیا آمد. وضعیت مالی خانواده‌اش متوسط بود. پدرش به هنر بسیار علاقه داشت و همین موضوع دلیلی شد که حبیب نوجوانی‌اش را به دست معرق کار ماهر اصفهانی، یعنی استاد محمد رضا اصفهانی، بیسپارد. آشنایی پدر پدربزرگم با بنای اصفهانی هم به سفر این بنا به کاشان بر می‌گردد. گو یا اصفهانی برای انجام کاری به این شهر رفته بود و نیاز به یک شاگرد داشت و حبیب... به استاد اصفهانی سپرده می‌شود تا این هنر را بیاموزد. در واقع پدر بزرگ من بین تمام برادرانش و پسرعموهایش و به طور کلی پسران فامیل، ساختار شکنی کرده و سقا نشده است. بعد از پایان کار، استاد اصفهانی پدر بزرگم را بسیار با استعداد دیده و همین دلیل او را با خود به اصفهان برده و در تمام کاشان او را استاد معرفی کرده است. این در حالی است که پدر بزرگم تنها ۱۹ سال داشته است.

کارگری در حرم مطهر برای خرج سفر

سرنوشت استاد حبیب روزی رقم خورد که صدای دعوت ساریان کاروان مشهد را شنید و عشق بزیارت پاپوسی حضرت رضا (ع) در او جرقه زد؛ روزی که بعد هادر حضور پسرانش به عنوان روز سرنوشتش یاد کرد. مهدی بنای رضوی در این باره می‌گوید: پدر بزرگم بعد از به شهرت رسیدن با خانم تاج، یکی از دختران فامیل، ازدواج کرد و روزهای اول ازدواجش، صدای ساریان کاروان شهر را از خیابان‌های اطراف منزلش شنید که برای رفتن به مشهد از مردم کاشان دعوت می‌کرد. همان روز در دلش عشق به حضرت رضا (ع) جرقه زده و با اسم نوپسی در کاروان راهی مشهد شده است. سفرش به مشهد و بازگشتش به کاشان حدود یک سال طول کشید و او در مدت اقامتش در مشهد هر روز به قصد زیارت راهی حرم مطهر می‌شد. در یکی از روزها عده‌ای کارگر را دیده که در قسمتی از حرم مطهر در حال سنگ‌فرش کردن صحن هستند. عشق ذاتی به کار معماری و بنایی باعث شده که به سمت آن‌ها برود و با استادکار سر صحبت را باز کند. پدر بزرگم بعد برای عموها و پدرم تعریف کرده بود که به نزد استادکار رفتم و به او گفتم من یک کارگر ساده هستم و از کاشان آمده‌ام. می‌توانم در مدتی که در مشهد سکونت دارم، اینجا کار کنم تا خرج سفرم را در بیاورم؟ استادکار با پیشنهاد پدر بزرگم موافقت کرده و از

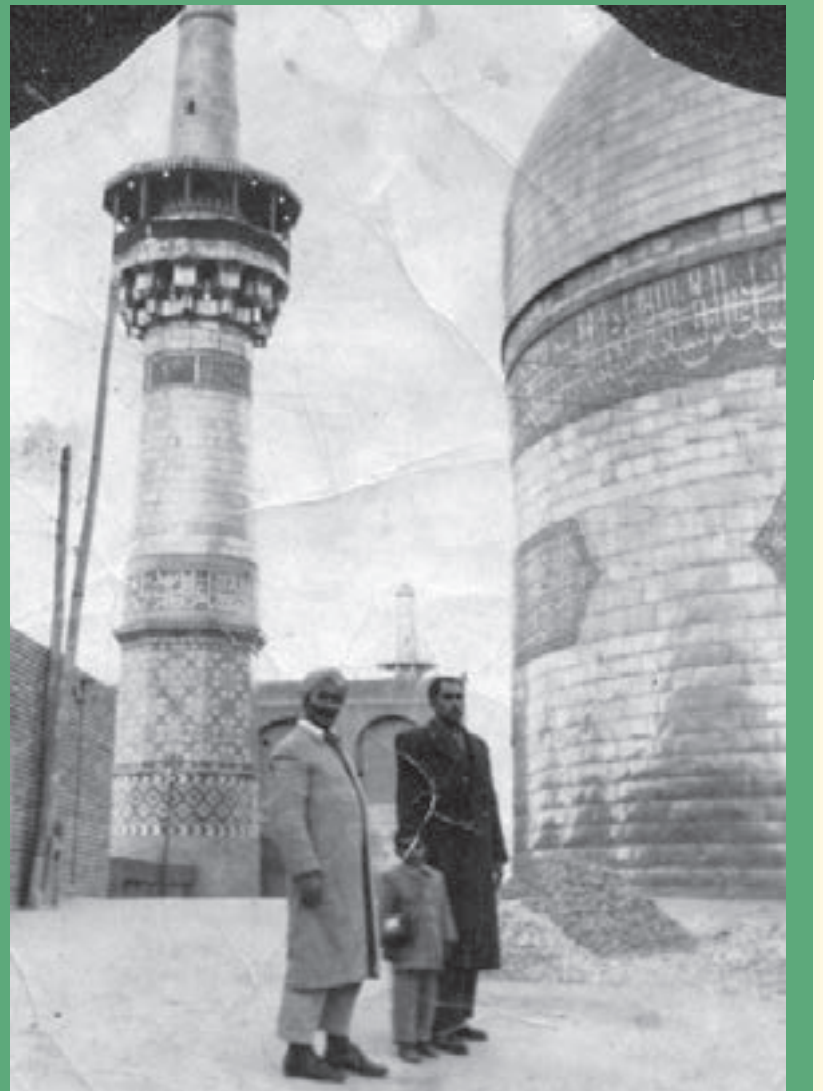
همان روز پدر بزرگم در حرم مطهر مشغول به کار شده است.

گم شدن و نذر آبادی

از آن روزی که استاد حبیب به عنوان یک کارگر ساده در حرم مطهر مشغول به کار شد، یک سال گذشت و کاروان تصمیم می‌گیرد به کاشان بازگردد. استاد حبیب به کاشان بازگشت اما بی‌قرار مشهد بود و به محض رسیدن به همسرش گفت قصد بازگشت به مشهد را دارد و از همسرش می‌خواست یاد این سفر همیشه او را همراهی کند یا منتظر او بماند تا بعد از چند سال دوباره بازگردد. همسرش پذیرفته که منتظر او بماند و استاد حبیب صبح خیلی زود راهی مشهد شده است. نوه استاد حبیب از پدرش روایت می‌کند: وقتی پدر بزرگم به میانه راه یا به قول خودش به منزل اول رسید، به او الهام می‌شود که بازگردد و همسرش را راضی کند تا در سفر مشهد همراه او باشند. پدر بزرگم با هماهنگی ساریان به کاشان باز می‌گردد و به ساریان می‌گوید در منزل بعدی به شما خواهیم رسید. وقتی به کاشان می‌رسد، از پشت در صدای گریه همسرش را می‌شنود. مادر همسرش که در دربار روی پدر بزرگم باز می‌کند، می‌گوید از صبح که تورفته‌ای دخترم مدام اشک می‌ریزد و می‌گوید اگر حبیب بازگردد، با او به مشهد می‌روم. بعد از جمع کردن اسباب سفر، پدر بزرگم و مادر بزرگم به دنبال کاروان راهی بیابان می‌شوند، اما باغروب خورشید در بیابان راه را گم می‌کنند و پدر بزرگم رویه مشهد می‌کند و از امام رضا (ع) می‌خواهد در پیدا شدن راه کمکشان کند و او هم در عوض با هنری که دارد تمام تلاشش را برای آباد کردن حرم انجام می‌دهد. در همان لحظه شتر سواری را می‌بیند و به پدر بزرگم می‌گوید پشت این تپه یک کاروان سراسر است؛ آنجا بمان تا کاروان برسد. پدر بزرگم و مادر بزرگم تا یک هفته منتظر کاروان می‌مانند و بعد از رسیدن کاروان، ساریان به پدر بزرگم می‌گوید چطور راهی که ما هفت روزه آمدیم، توی یک‌روزه آمدی؟! پدر بزرگم متوجه می‌شود حضرت رضا (ع) به او عنایت کرده و همین دلیل در تصمیمش که آمدن و ماندن در مشهد بود، مصمم‌تر می‌شود.

مرمت آینه‌کاری‌ها برای ادای نذر

وقتی استاد حبیب و همسرش به مشهد می‌رسند، در محله طبرسی ساکن می‌شوند و استاد حبیب نذرش را با مرمت آینه‌کاری‌ها آغاز می‌کند. آینه‌کاری‌هایی که از نصب آن‌ها سال‌های سال گذشته و خراب و شکسته شده بودند. مهدی بنای رضوی توضیح بیشتری می‌دهد و می‌گوید: سال ۱۲۹۴ که پدر بزرگم به مشهد می‌رسد و در حرم مطهر به عنوان کارگر مشغول می‌شود، آینه‌های حرم مطهر وضعیت خوبی نداشتند؛ آینه‌ها شکسته شده یا از جای خود در آمده بودند. پدر بزرگم در کنار کارهایی که به او محول می‌شد، تصمیم می‌گیرد آینه‌کاری‌ها را هم بازسازی کند. به همین دلیل در اوقات

حبیب الله بنای رضوی در کنار گنبد طلا بعد از اتمام بازسازی‌ها

کارگاه برپا شده توسط حبیب الله بنای رضوی برای روسازی در حرم

در مدتی که استاد حبیب... به عنوان معمار در حرم مطهر فعالیت می‌کند. شاگردان زیادی را در زمینه معرفی تربیت کرد. شاگردانی که اکنون دیگر در قید حیات نیستند، اما هنر دستشان در جای جای حرم مطهر دیده می‌شود. یکی از این شاگردان که ذوق هنری بسیار داشت و خدمات گران‌بهایی به آستانه

حضرت رضا(ع) کرد، استاد شکر... خوش دست است که برادرزاده استاد حبیب ال... نیز بود. استاد رضا خوش‌نویس نیز از دیگر شاگردان استاد حبیب محسوب می‌شود که نام و آوازه او هنوز هم در بین هنرمندان و معماران به گوش می‌رسد. ■

فراغت کم‌کم آیینه‌کاری حرم را بازسازی می‌کند. آوازه هنر و استادی پدر بزرگم در حرم و در شهرهای اطراف می‌پیچد و به گوش استادش در اصفهان می‌رسد. استاد اصفهانی هم به مشهد می‌آید و گوید اگر نفر باشد که بتواند آیینه‌کاری‌های حرم را بازسازی کند، استاد حبیب است. آن روزها تولیت آستان قدس که به دنبال یک معمار و استادکار ماهر برای معرفی کاری و مقرنس‌کاری می‌گشته، این موضوع را می‌شنود و در صدد جذب پدر بزرگم در حرم مطهر می‌شود. پدر بزرگم با وجود اینکه دوست داشت گمنام باقی بماند، با اصرار سایر استادکاران ماهر حرم پیشنهاد را قبول می‌کند و در حرم مطهر رضوی ماندگار می‌شود.

● توبنای رضوی هستی!

حبیب... بنای کاشانی در حرم مطهر به استاد حبیب مشهور می‌شود و همه او را با نام و پیشوند استاد صدا می‌کردند، اما او به واسطه هنری که در راه نذرش در حرم مطهر رضوی به خرج داد، از سوی مقامات دوره پهلوی اول به بنای رضوی معروف شد. نوه استاد حبیب در باره سبقه تاریخی نام فامیلی اش می‌گوید: ۹ سال بعد از آمدن پدر بزرگم به مشهد، یعنی در دوران ابتدایی سلطنت پهلوی ها، روزی در باران به قصد زیارت به مشهد می‌آیند. آن روزها آیینه‌کاری حرم مطهر با بازسازی و مرمت استاد حبیب و به دستور تولیت وقت بسیار زیبا شده بود. یکی از مقامات ارشد در باره تولیت وقت آستان قدس می‌گوید که مرمت آیینه‌کاری ها کار کیست؟ تولیت، پدر بزرگم را معرفی می‌کند. وقتی آن فرد اسم و رسم پدر بزرگم را می‌پرسد و متوجه می‌شود که نام فامیل پدر بزرگم بنای کاشانی است، به رئیس ثبت احوال مشهد که در این زیارت همراه او بود، دستور می‌دهد که نام فامیل رضوی را به جای کاشانی در شناسنامه پدر بزرگم تغییر دهد و رو به پدر بزرگم می‌کند و می‌گوید از امروز به بعد تو دیگر حبیب... بنای کاشانی نیستی، تو حبیب... استاد بنای رضوی هستی. البته بعد ها اسم استاد از شناسنامه پدر بزرگم حذف شد و تنها نام فامیلی که به او داده شد، به نام بنای رضوی در شناسنامه باقی ماند. بعد از واقعه گوه‌ر شاد خرابی در حرم مطهر زیاد می‌شود. کاشی‌کاری‌ها، آیینه‌کاری‌ها، معرفی کاری‌ها... ریخته یا خراب می‌شوند. استاد حبیب برای بازسازی و مرمت این خرابی‌ها بسیار تلاش می‌کند. این تلاش‌ها از چشم تولیت وقت دور نمی‌ماند و اگر چه این موضوع به خاطر قول و قرار بود که استاد حبیب با امام رضا(ع) داشت، با عنایت آقا و به فراشی حرم مطهر در می‌آید و در نهایت سر معمار حرم مطهر می‌شود. از آن روز به بعد دست استاد حبیب برای انجام کارهای بیشتر و بازسازی‌ها و مرمت‌ها باز می‌شود و شاهکارهایی که امروز در جای‌جای حرم مطهر می‌بینیم که گاهی بدون امضا است، نتیجه همین دوران است.

یکی از شاهکارهای هنر دست استاد حبیب... بنای رضوی مرمت و بازسازی آیینه‌کاری‌های بالاسر حضرت است. این آیینه‌کاری‌ها در دورانی که روس‌ها حرم را به توپ بستند، از بین می‌روند و قسمتی از بالاسر حضرت که اکنون آیینه‌کاری‌های بسیار زیبا و چشم‌نوازی دارد، یادگار هنر استاد حبیب است.

● بازسازی گنبد

گنبد حرم دو پوسته‌ای است؛ پوسته درونی (آهیانه) که از درون حرم دیده می‌شود، قدیمی‌ترین پوسته است و به روایتی پیش از خاک‌سپاری علی بن موسی الرضا(ع) موجود بوده و در اواخر سده نهم روی آن پوسته بیرونی (خود) که گنبد طلایی کنونی است، ساخته شده است. ارتفاع آن تا زیر نقطه مرکزی حدود ۱۹ متر و تا بالای طوق گنبد ۳۱ متر است. گنبد دارای ۲ پوشش است که در بالای ضریح قرار دارد؛ پوشش اول گنبد، گنبد خانه حرم است که از طاقی تاژ و مقرنس کاری شده تشکیل شده و به آن قبه می‌گویند و پوشش دوم بر فراز آن است که به آن گنبد گفته می‌شود. اختلاف این ۲ پوشش، فضایی خالی به ارتفاع ۱۳ متر است. گنبد ابتدا با آجرهای زرد رنگ ایرانی ساخته شده بود و پس از آن با کاشی‌ترین یافت. برای اولین بار در زمان سلطان سنجر سلجوقی گنبدی به روی قبه قرار گرفت، اما در سال ۱۳۳۰ هجری قمری روس‌ها گنبد را به توپ بستند که اکنون هم از درون گنبد جای اصابت گلوله‌ها دیده می‌شود. پس از آن نیرالدوله، والی خراسان، به تعمیر این خرابی‌ها پرداخت و این بار هم قعه بازسازی به نام استاد حبیب افتاد. نوه این هنرمند آن روزها را از خاطره‌گویی پدرش به یاد دارد و در این باره می‌گوید: روزی که حرم به توپ بسته شد، پدر بزرگم خیلی اتفاقی از حرم مطهر خارج می‌شود تا برای انجام کاری به منزل برود و بازگردد، کاری که تا به آن روز از پدر بزرگم به‌عید بود و بنا به گفته مادر بزرگم تا به آن روز ندیده بود که استاد حبیب هنگام کار به خانه بازگردد، اما به محض رسیدن پدر بزرگم به خانه روس‌ها حرم مطهر را به توپ می‌بندند و قسمت زیادی از گنبد خراب می‌شود که هنوز هم آثارش مشاهده می‌شود. بعد از آرام شدن اوضاع، تولیت وقت از پدر بزرگم می‌خواهد گنبد را بازسازی کند. پدر بزرگم بعداً برای پدر و عموهایم تعریف می‌کند که بهترین روزهای کاری‌اش به همان دوران بازمی‌گردد. روزهایی که در فاصله ۱۳ متری قبه اصلی و گنبد که در اصطلاح به آن خود می‌گفتند، ساعت‌ها مرمت و بازسازی می‌کرده است.

● رواق دارالزهد، تلفیقی از هنر و شکوه

به گفته و باور خیلی از تاریخ‌شناسان و معماران ایرانی و اسلامی، رواق دارالزهد یکی از زیباترین و در عین حال ساده‌ترین رواق‌ها در حرم مطهر است. این رواق از رواق‌های خانوادگی نزدیک روضه منوره است و در

سال ۱۳۵۲ ساخته شده و در حدود ۲۹۰ متر مربع زیر بنا دارد. یکی از رواق‌هایی که می‌توان هنر دست استاد حبیب را به خوبی دید، همین رواق دارالزهد است. مهدی بنای رضوی در باره این شاهکار باشکوه که به دست پدر بزرگم به وجود آمده است، می‌گوید: یکی از رواق‌هایی که استاد حبیب آن را بازسازی می‌کند، رواق دارالزهد است. این رواق آیینه‌کاری‌های بسیار زیبایی دارد که بیشتر گردشگرهایی که با تورهای جهانگردی به حرم مطهر می‌آیند، از این رواق به عنوان شاهکار هنر ایرانی اسلامی یاد می‌کنند. از رواق سنگ مرمر سبزرنگ است و سطح تمام دیوارها و سقف به طرز باشکوهی با آیینه‌کاری آراسته شده است. تمامی این آیینه‌کاری‌ها را استاد حبیب انجام داده است.

● امضای استاد حبیب پای گلدان‌های معرق

نمونه امضای این استاد چیره‌دست که اتفاقاً تنها جایی است که امضای او را می‌بینیم، گلدان‌های ورودی صحن انقلاب از سمت بست شیرازی است. گلدان‌هایی که نوه استاد حبیب از آن به عنوان شاهکار بی‌نظیر معرق دنیا یاد می‌کند: سال ۱۳۴۶ هجری شمسی طرحی از کاشی‌کاری و معرق را پدر بزرگم با هنرمندی هر چه تمام‌تر روی سطح منحنی یک گلدان انجام می‌دهد که اکنون به عنوان شاهکاری از معرق در دنیا شناخته می‌شود. کاشی‌کاری تا آن روز همیشه روی سطح صاف انجام می‌شده است، اما استاد حبیب با ظرافت و زیبایی خاصی کاشی‌کاری را روی سطح منحنی پیاده می‌کند و برای نخستین بار آن هم با اصرار دیگران امضای خود را که ثبت نامش است، روی کار می‌زند. اگر نگاهی به روی گلدان‌ها بیندازید، امضای پدر بزرگم را آن هم تنها با اکتفا به نامش می‌بینید که نوشته شده «حبیب... بنا، سال ۱۳۴۶. ش»

● بزرگ کردن اطراف ضریح

از دیگر خدماتی که استاد حبیب در حرم مطهر انجام داده است، بزرگ کردن اطراف ضریح مطهر حضرت رضا(ع) است. این کار به پیشنهاد یکی از شاگردان معروف استاد حبیب آغاز می‌شود، اما تمام کار از ابتدا تا انتها توسط استاد حبیب انجام می‌شود. اطراف ضریح مطهر قبل از سال ۱۳۳۴ بسیار باریک و فاصله گوشه‌ها تا پایه کمتر از یک متر بوده است که با پیشنهاد یکی از بهترین شاگردهایش و موافقت تولیت وقت این فضا بزرگ‌تر می‌شود و بعد از آن ضریح شیر و شکر نصب می‌گردد. داستان بزرگ کردن اطراف ضریح که بدون خراب کردن گنبد صورت می‌گیرد، خود یک داستان دیگری است، اما اجرای معماری بنا بر

عهد پدر بزرگم بوده است.

● رواق کثیرالاضلاع

یکی دیگر از شاهکارهایی که از استاد حبیب برای ما به یادگار مانده است، رواق... ورودی صحن، معروف به رواق کثیرالاضلاع، است. استاد حبیب ساختمان رواق گنبد... ورودی صحن را با معماری و دقت و ظرافت در کاشی‌کاری و مقرنس‌سازی‌ترین می‌کند و امروزه از آن به عنوان شاهکار هنر و معماری به یاد می‌شود. گردآورد این رواق کتیبه‌های فراوانی از آیات و احادیث به چشم می‌خورد که تاریخ ولادت و شهادت امامان معصوم(ع) همراه با بعضی از احادیث معتبر توسط استاد حبیب... بنای رضوی مکتوب شده است.

● ۲ قبر عجیب در پایه‌های صحن انقلاب

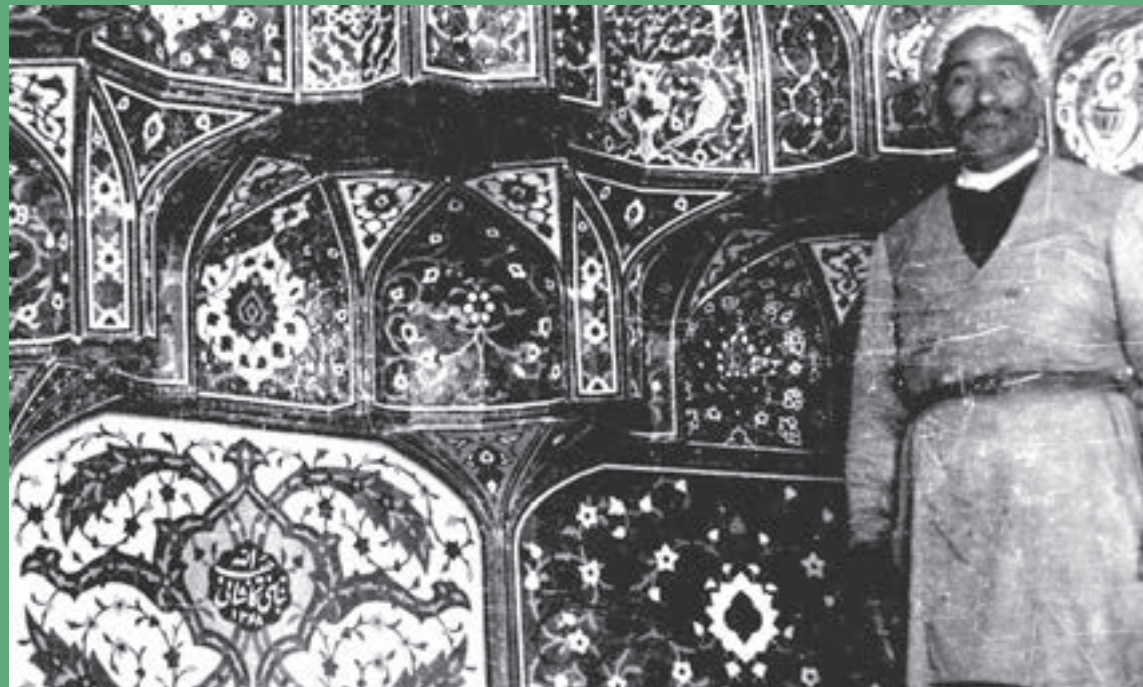
استاد حبیب ۶۰ سال به عنوان اختیاردار تام در معماری سنتی و مقرنس‌کاری حرم مطهر فعالیت کرد؛ ۶۰ سال پربار و با خدمات ارزنده. استاد حبیب... بنای رضوی در ۱۶ مهر ماه سال ۱۳۵۵ فوت می‌کند و در یکی از ۲ قبرهای برای خود و خانم تاج (همسرش) در پایه‌های ضلع شمالی صحن انقلاب درست کرده بود، دفن می‌شود. نوه‌اش در باره این قبرهای عجیب می‌گوید: وقتی به پدر بزرگم پیشنهاد جای قبر می‌دهند، او تصمیم می‌گیرد که قبر خود و همسرش را در پایه‌های صحن انقلاب درست کند. دلیل این تصمیم نیز تا آنجا که من از عمویم به یاد دارم، این است که پدر بزرگم می‌دانسته که قرار است روزی حرم گسترش پیدا کند و به همین دلیل قبرها را رو به روی پنجره فولاد انتخاب کرد که هیچ وقت خراب نشوند.

پدر بزرگم همیشه اول تزکیه نفس می‌کرد، سپس دست به آفرینش اثری هنری می‌زد و از سر عشق و ارادت این آثار را پدید می‌آورد. فکر می‌کنم یکی از رازهای شگفت‌انگیزی که بر زیبایی بیشتر آثارش افزوده، همین تزکیه نفس بوده است. پدر بزرگم همان‌طور که دوست داشت، فوت کرد. همیشه به پدر و عموهایم می‌گفت دلم می‌خواهد تب کنم و بمیرم؛ نمی‌خواهم بیمار شوم و چند وقت در بستر باشم تا از کارهایم عقب بمانم. همین‌طور هم شد؛ پدر بزرگم ۳ روز تب کرد و در روز سوم فصل پاییز چشمانش را برای همیشه بست و باز نکرد.

استاد حبیب... بنای رضوی به قول و وعده‌اش آن شبی که در بیابان به همراه همسرش راه را کم کرده بود، و فاکرد و هیچ‌گاه از صرف هنرش برای حرم مطهر رضوی مضایقه نکرد و به همین دلیل معماری او هنوز هم در حرم بی‌نظیر، و یادش زنده است. ■

مهدی بنای رضوی

بنای رضوی در کنار یکی از هنرهای پیاده شده خودش در حرم

پس از ۵ سال بنای تاریخی امیری بازسازی و مرمت شد

نمایش معماری دوره صفویه و قاجار در يك خانه

هم محلی

۵۸
ملک خانی

می رود که در بازسازی و مرمت این اثر تاریخی کشف شده است. جبهه شرقی خانه امیری که در نقشه ابتدایی شارستان رضوی قرار به تخریب آن بود، با اصرار تیم مرمت کننده باقی ماند و شهرداری مجبور شد نقشه خیابان کشی را عوض کند تا این خانه بدون کوچکترین آسیب و تخریب در حاشیه بولوار حاجی حسنی کارگر باقی بماند. با باقی ماندن این جبهه در اواسط کار بازسازی لایه‌هایی از نمای زیرین فعلی بنا در قسمت شرقی کشف شد که از معماری دوره قبل یعنی صفویه خبر می‌دهد. با اقدامات باستان‌شناسی این نمای تاریخی پدیدار و معلوم شد که نمای این خانه در ابتدای کار با سبک و معماری دوران قاجار و صفویه ساخته شده است، اما ساکنان بعدی خانه که پسران امیری بودند، در اواخر دوران قاجار و ابتدای دوران پهلوی اول تصمیم گرفتند نمای خانه‌شان را تغییر دهند و مدرن کنند؛ به همین دلیل روی نمای قبلی نمای مدرن دیگری را سوار کار کردند تا نمای تاریخی بنا بعد از حدود ۶۰ سال دوباره نمایان شود.

● کشف کوچه مخفی

بازسازی و مرمت این خانه برکات زیادی داشت؛ یکی از برکات آن کشف کوچه‌ای مخفی در جبهه شمالی خانه بود. این کوچه باریک با یک پنج‌ضلعی به ۵ خانه منتهی می‌شد و به مرور زمان و بالا آمدن سطح خیابان ناپدید شده بود؛ که با بازسازی و مرمت خانه اول، جبهه شمالی و بعد از آن کوچه پیدا شد. خانه امیری در آخر کوچه و سمت چپ قرار داشته و با دری چوبی به راهروی کوچک می‌رسیده و به حیاط خانه منتهی می‌شده است. حال کوچه مخفی بازسازی می‌شود و عموم مردم از آن بازدید خواهند کرد.

● خانه‌ای به رنگ آبی درباری

در بازسازی‌های در کوچک انتهای مطبخ، جبهه شمالی این بنای تاریخی که در بازسازی‌های دهه ۳۰ و ۴۰ پنهان شده بود، کشف شد. در این جبهه ۳ اتاق تودرتوی کوچک وجود دارد که در گذشته مصارفی چون نگهداری حیوانات اهلی داشته‌اند؛ اما در بازسازی‌ها و مرمت جدید به کاربری سرویس بهداشتی درآمده است. همچنین بقایای حوض زیبای خانه از درون یکی از اتاق‌های جبهه شرقی خانه بیرون کشیده شد که پس از بررسی عکس‌های قدیمی خانه معلوم شد که این خانه که اکنون حوض مستطیلی دارد، دارای حوض زیبایی با رنگ آبی درباری با سرآب شیر بوده است که با استفاده از این بقایای کشف شده حوض خانه نیز به شکل سابق و اولیه خود بازسازی شد. نکته بسیار مهم درباره خانه امیری، رنگ آبی درباری به کار رفته در تزئینات و همچنین در دیوارهای اتاق‌های خانه در جبهه‌های مختلف است که نشان از روح تجمل‌گرایی عباس امیری، سازنده اول خانه، می‌دهد. ■

بازسازی و مرمت سومین خانه تاریخی اطراف حرم مطهر به روزهای پایانی خود نزدیک شد. این خانه تاریخی ۱۰۸ ساله ویژگی‌های منحصر به فردی دارد که یکی از آن‌ها اجرای معماری دوره صفویه و قاجار در نمای شرقی خانه است. یکی از مهم‌ترین نکات در بازسازی و مرمت این اثر تاریخی، کشف جبهه شمالی این خانه و همچنین کوچه مخفی در این بنای تاریخی است. به مناسبت انجام مراحل پایانی پروژه مرمت و بازسازی این اثر تاریخی، شهرآرامخانه نحوه اجرای این پروژه و آثار تاریخی کشف شده جدید در بازسازی و مرمت آن را در گفت‌وگو با هدایت گواهی، طراح و ناظر مرمت، بررسی می‌کند.

● عمری که به پایان خانه نرسید

این بنای تاریخی در سال ۱۳۳۳ هجری قمری به درخواست یکی از تاجران و متمدولان اواسط دوران قاجار و به دست معماران بنام آن دوران ساخته شد. با این حال اجل به عباس امیری اجازه نداد تا تکمیل خانه‌اش را ببیند و چند روز قبل از پایان کار امیری فوت کرد. بعد از اتمام ساخت خانه همسر و ۲ پسرش در خانه ساکن شدند و تا سال ۱۳۶۵ شمسی در این خانه زندگی کردند. بعد از نقل مکان امیری‌ها، شخص دیگری این خانه را اجاره کرد. مستأجر جدید ۱۳ سال در این خانه ساکن شد و بعد از نقل مکان از این خانه در سال ۱۳۷۸ خانه امیری به صورت متروک درآمد و آسیب‌های زیادی دید.

● آغاز طرح بازسازی و مرمت در سال ۹۳

هم‌زمان با اجرای طرح بازسازی و مرمت خانه تاریخی داروغه، این خانه نیز بعد از به تصویب رسیدن طرح بازسازی‌اش در جلسه‌ای مشترک بین شهرداری منطقه ثامن و سازمان میراث فرهنگی، در فهرست بازسازی و مرمت قرار گرفت. حدود ۶ ماه از آغاز طرح بازسازی، سازمان میراث فرهنگی دچار تغییرات مدیریتی شد و مدیر جدید از سرگیری طرح را به بررسی‌های بیشتر موکول کرد و پروژه بازسازی متوقف شد. سرانجام میراثی‌ها مجبور شدند اجازه مرمت و بازسازی دوباره این خانه را بدهند.

● معماری دوره صفوی و قاجاری در یک بنا

همان‌طور که اشاره شد، این خانه ویژگی‌های بسیاری دارد که اجرای هم‌زمان ۲ سبک معماری از دوران مختلف در یک جبهه و یک نما، از بارزترین ویژگی‌های معماری این خانه به‌شمار

با بازسازی خانه امیری، کوچه باریک مخفی با یک پنج‌ضلعی که به ۵ خانه منتهی می‌شد کشف شد

به دنبال افزایش قیمت بنزین، تشدید بر خورد های گشت تعزیرات حکومتی و در راستای پیشگیری از گران فروشی در اطراف حرم مطهر، ۷ واحد صنفی به دلیل تخلفات گران فروشی و کم فروشی اخطار پلمب گرفتند. به گزارش شهر آرامحله، در بررسی های گشت های تعزیرات از واحدهای مختلف؛ ۲ واحد نانوایی در اطراف حرم متخلف شناخته شدند که

تخلف یک مورد کم فروشی و دیگری فروش اجباری نان کنجدی بود. همچنین تعداد زیادی از سوغات فروشی ها هم بررسی شد که فقط یک مورد به دلیل گران فروشی اخطار گرفت. البته ۲ فروشگاه مواد غذایی و ۲ واحد میوه فروشی هم در همین محدوده به دلیل فروش بالاتر از قیمت مصوب متخلف شناخته شدند که به آن ها مهلت تمکین داده شد.

باصوبه شورای اجتماعی محله پایین خیابان اجرایی می شود

راه اندازی کتابخانه رایگان بوستان میر

در محله

۵۹

قریبا شجاع

خبرنگار شهر آرامحله

اقدام در راستای علاقه مند کردن افراد به مطالعه کتاب، همان هدفی است که اعضای جدید شورای اجتماعی محله پایین خیابان به عنوان یکی از برنامه های مهم خود روی توسعه آن دست گذاشته اند. حال بعد از گذشت چند ماه از فعالیت اعضا، نخستین گام در این راستا با راه اندازی کتابخانه رایگان بوستان برداشته شده است. فعالیت این کتابخانه از چند روز آینده در بوستان خطی میر (بین وحدت ۳ و ۵) آغاز خواهد شد.

مراحل ساخت کتابخانه بوستان

کتابخانه داخل سازه فلزی

آن طور که نجار، دبیر شورای اجتماعی پایین خیابان توضیح می دهد، این کتابخانه به پیشنهاد خود اعضا در یک سازه فلزی راه اندازی خواهد شد.

وی با اشاره به آماده شدن سازه فلزی کتابخانه ادامه می دهد: این سازه فلزی به شکل کتاب طراحی شده است و قفسه های کتاب داخل در پیچه آن قرار دارند و در نقطه ثابتی از بوستان میر به دلیل مجاورت این بوستان با ۵، ۶ مدرسه جاگذاری خواهد شد.

وی اضافه می کند: تعدادی از کتاب های این کتابخانه هم از محل اجرای طرح کتابخانه تکانی و همچنین خرید کتاب با بودجه شورای اجتماعی محله تأمین شده است.

ارائه کتاب، رایگان اما محدود

نجار با تأکید بر این نکته که بیشتر کتاب ها متناسب حال کودکان و نوجوانان است، می گوید: طبق مصوبه اولیه قرار بود این کتابخانه به صورت آزاد در اختیار علاقه مندان قرار گیرد؛ به این صورت که هر کس هر کتابی نیاز داشت، بردارد و بعد از مطالعه دوباره برگرداند. با این حال برای اینکه در ابتدای کار کتابخانه به کتاب ها آسیبی وارد نشود یا سرقتی نشود، تا عید نوروز کتابخانه در ساعت های مشخص و زیر نظر یک اپراتور فعال خواهد بود.

دبیر شورای اجتماعی محلات منطقه ثامن اضافه می کند: این کتابخانه در چند روز آینده افتتاح خواهد شد و بعد از آن علاقه مندان می توانند بین ساعت ۱۱ تا ۱۳ هر روز کتاب ها را رایگان به امانت بگیرند.

برگزاری مسابقه با اهدای جوایز

بازار اندازی این کتابخانه، برای تشویق افراد به مطالعه آزاد مسابقه ۱۰۰ خواننده برتر هم برگزار خواهد شد. نجار در توضیح بیشتر می گوید: تشخیص ۱۰۰ خواننده

برتر از طریق مسابقات کتابخوانی داخلی خواهد بود. به گفته وی، علاوه بر این مسابقه، رقابتی برای کتابخوانی آزاد در مدارس ابتدایی ناحیه ۲ هم برگزار خواهد شد. در این مسابقه از دانش آموزان درخواست می شود تا خودشان طبق علاقه مندی ها پیشنهادهای کتابی بخرند و بعد از مطالعه به شکل مفهومی، یعنی نقاشی، خلاصه کتاب را بیان کنند. با همراهی شورای اجتماعی محلات به بهترین نقاشی پیاده شده بر اساس کتاب های مطالعه شده جوایز نفیسی اهدا خواهد شد.

مصوباتی که به نتیجه نرسید

این دبیر شورای اجتماعی محله پایین خیابان در توضیح مصوباتی که در گذشته در این نهاد مصوب شده است و قرار به اجرای آن بود نیز چنین توضیح می دهد: یکی از این مصوبات مهم، نصب مخزن بازیافت برای اهالی محله پایین خیابان بود. این مصوبه بعد از تأیید شهردار منطقه ثامن به سازمان پسماند شهرداری مشهد فرستاده شد، اما متأسفانه تا امروز اجرایی نشده است.

وی اضافه می کند: سازمان پسماند حرف از نبود بودجه برای اجرای این موضوع را پیش می کشد؛ در حالی که راه اندازی چنین مخزنی برای اهالی محله مهم است.

به گفته وی، برای اینکه این ایستگاه با محیط زیست هم خوانی داشته باشد، مخزن ها طوری طراحی شده بود که با انرژی خورشیدی کار کنند و شامل مخازن شیشه، پلاستیک، چوب، فلزات و کاغذ می شد. آن طور که او می گوید، در منطقه ثامن تنها یک ایستگاه با مخازن محدود برای تحویل بازیافت اهالی در خیابان کاشانی وجود دارد؛ از همین رو با وجود به نتیجه نرسیدن این مصوبه، هنوز هم اهالی محله پایین خیابان منتظر هستند تا سازمان پسماند در راه اندازی این مخزن بازیافت قدمی بردارد.

آی خبر

روایت هایی از قحطی بزرگ خراسان که هم زمانی اش

با فصل سرما فاجعه آفرید

زمستانی که جان یک چهارم

مشهدی ها را گرفت

شجاع - به جرات می توان یکی از بدترین اتفاق های زندگی را جان سپردن در انتظار لقمه نانی خلاصه کرد؛ رخدادی که حدود ۱۵۰ سال قبل گریبان مشهدی ها را گرفت و باعث شد بسیاری از مردم محنت کشیده آن بر اثر قحطی و تنگدستی از گرسنگی تسلیم مرگ شوند.

فاجعه ای که حتی در خاطرات تاریخی خارجی ها هم ثبت شده است؛ آن طور که بیان اسمیت، کارمند کمیسیون تعیین مرز، در یادداشت هایش آورده است، در آن سال (۱۲۵۰ شمسی) ۲۴ هزار نفر در مشهد به دلیل قحطی جان دادند.

البته از آن روزهای مردم مشهد روایت های زیادی به ویژه کشته های زمستان ثبت شده است که در آستانه فرارسیدن زمستان در این شماره نگاهی به آن انداخته ایم.

اجساد روی زمین مانده و یخ زده

قحطی که با خشک سالی در آن سال گریبان مردم را گرفته بود، وقتی روزهای سرد از راه رسید چهره خشن خود را بیشتر نشان داد و باعث شد مردم به ویژه کودکان و سالمندان دیگر تاب نیاورند و قربانی گرسنگی در سرما شوند.

در زمستان سال ۱۲۵۰ شمسی صدها تن از مردم مشهد در زاغه ها، کلبه ها و کوچه ها جان سپردند. حتی کار به جایی رسید که اجساد مردگان که در سرمای هوا یخ زده بودند، هفته ها دفن نشده روی زمین افتاده بود.

آن طور که کارمند کمیسیون مرزی در سفرنامه اش نوشته است، او در طول مسیر راه و کوچه هایی که در آن زمستان پیموده، هیچ جان نوزاد یا کودکی خردسال ندیده است؛ چراکه تقریباً همگی کودکان خردسال بر اثر قحطی و سرما جان سپرده بودند.

او در بخشی از یادداشت هایش آورده است: «علاوه بر ندیدن کودکان، در هیچ جایی از مشهد نه بر لبی تبسم دیدم و نه آواز و ترانه ای شنیدم. آنچه دیده می شد، تکرار مصیبت بود و افسردگی و نومیدی.»

افزایش گورستان ها

آن طور که ادوارد ایست ویک انگلیسی ثبت کننده جمعیت مشهد در آمار هایش آورده، در سال ۱۲۴۰ مشهد ۱۰۰ هزار نفر جمعیت داشته است. جمعیتی که بر اثر گرسنگی تعداد زیادی از آن ها در زمستان سال ۱۲۵۰ جان سپردند؛ یعنی چیزی حدود ۲۴ هزار نفر.

به همین دلیل کارمند کمیسیون مرزی در خاطراتش نوشته است که یک چهارم جمعیت مشهد در سال ۱۲۵۰ مردند و ادامه این مرگ ها باعث شد تا به تعداد قبرستان های مشهد افزوده شود.

البته کاپیتان مارش انگلیسی هم در سفرنامه خود که شامل خاطراتش از سفر او به مشهد در سال ۱۲۵۰ می شود، به تعداد زیاد این قبرستان ها اشاره می کند.

او در این باره چنین توضیح می دهد و می آورد: «گویا قحطی و سرمای زمستان کار مشهدی ها را ساخته که در هر جایی از شهر قبرستانی ساخته اند. تا حدی که برای مسافر تازه وارد به این شهر فقط قبرستان ها به چشم می آید.

قبرستان هایی که نزدیکی اش به خاک مطهر امام رضا (ع) نشان از علاقه مردم برای دفن شدن در این محدوده می دهد.

مردم هم در میان صحنه های چنین مرگبار زندگی می کنند؛ به همین دلیل وبا و اسهال خونی از بیماری های عادی در این شهر است و همچنین به دلیل بالا بودن تعداد مرده ها آبله نیز شیوع زیادی دارد.»

کم شدن زائر

همه این موارد در حالی بیان شده است که خوش گذرانی های شاهزاده حسام السلطنه، حاکم خراسان، هم نادیده گرفته نشده و آمده است که او در محیطی ماتم زده به دلیل فراوانی مرگ مردم، بی آنکه از مرگ هزاران نفر باری به خاطر داشته باشد، در خراسان حکومت می کند.

نه به فکر مردم است و نه به فکر زائر. حتی کم شدن تعداد زائر ها از ۳۰ تا ۴۰ هزار نفر در سال به ۱۰ تا ۱۲ هزار نفر برایش مهم نیست.

گفتنی است؛ یکی از خوش گذرانی های شاهزاده حسام السلطنه در آن دوران که مردم از گرسنگی می مردند سفارش پخت انواع غذاها و همچنین برگزاری انواع میهمانی ها بدون توجه به اوضاع مردم بود. ■

آخرین خبر

۱۱

تعیین تکلیف طرح‌های سرمایه‌گذاری اطراف حرم تا یک‌ماه آینده

مشکلات بافت پیرامون حرم مطهر باعث شد تا در هفته اخیر استاندار خراسان رضوی از تعیین تکلیف طرح‌های سرمایه‌گذاری این محدوده تا یک‌ماه آینده خبر دهد.

به گزارش شهرآرامحله، رزم حسینی که در نشست با عنوان «کارگر و تسهیل رفع موانع تولید» و برای بررسی همین مشکلات، رئیس شورای شهر، شهردار مشهد، سرمایه‌گذاران و جمعی دیگر از مسئولان شهری را دور هم جمع کرده بود، توضیح داد: امروز اراده‌ای بین دستگاه‌های اجرایی و قضایی استان وجود دارد تا طرح ثامن تعیین تکلیف شود و با توجه به توافق حاصل شده با وزیر راه و شهرسازی و همچنین تفاهم موجود بین استان قدس رضوی، استانداری، شورای اسلامی شهر و شهرداری مشهد، دستگاه قضایی و سرمایه‌گذاران، امیدواریم در یک‌ماه آینده این طرح تعیین تکلیف شود و سرمایه‌گذاران کار را شروع کنند.

همچنین محمدرضا کلانی، شهردار مشهد، با تأکید بر ضرورت رفع بوروکراسی موجود در طرح ثامن، گفت: اگر همه ارکان حاکمیت در استان پای کار باشند، بدون شک این طرح تعیین تکلیف خواهد شد.

۱۲

اتصال خیابان شیرازی به تپل محله به زودی

احداث شارستان حدفاصل خیابان شیرازی تا طبرسی، که در بخش ابتدایی زیرسازی شده است و در صورت بارندگی نبودن هوا، در روزهای آینده آسفالت می‌شود.

به گزارش شهرآرامحله، محمدرضا فخاری، مدیر قطاع ۲ شهرداری منطقه ثامن، با اعلام این موضوع تأکید کرد: برنامه‌ریزی‌ها برای افتتاح ۲۵۰ متر اول شارستان (حدفاصل شیرازی ۵ تا میدان تپل محله) در ۱۰ روز آینده است؛ البته به شرطی که بارندگی رخ ندهد و امکان ریختن آسفالت در سواره‌رو باشد.

وی افزود: با افتتاح این بخش از شارستان، مسیر تردد خودروها از شیرازی به سمت نوغان، بولوار رضوان و خیابان کاشانی آسان و کوتاه می‌شود.

به گفته وی، در مرحله اول سواره‌رو و افتتاح می‌شود و بعد از چند ماه پیاده‌رو و لاین میانی همین مسیر نیز بهسازی و به‌طور کامل آماده خواهد شد. فخاری با بیان اینکه ادامه پروژه شارستان از تپل محله تا خیابان طبرسی در حال آماده‌سازی است، تصریح کرد: طول کل شارستان از شیرازی تا خیابان طبرسی ۶۰۰ متر است که ۳۵۰ متر آن در سال آینده افتتاح خواهد شد.

۱۳

اسکان شبانه رایگان زائران حضرت رضاع آغاز شد

در راستای افزایش رفاه حال زائران بارگاه متور رضوی، از جمعه ۸ آذرماه طرح اسکان شبانه رایگان برای زائران آغاز شده است و همچنان ادامه خواهد داشت.

به گزارش شهرآرامحله، مدیر انتظامات و تشریفات استان قدس رضوی با اعلام این خبر، گفت: طبق این طرح از این پس زائرانی که به استراحت نیاز دارند، با سرویس رفت و برگشت به فضایی که در پایانه مسافربری آماده شده است، منتقل خواهند شد.

رنجبر تصریح کرد: در این فضا امکانات تخت خواب، پتو و ملحفه تمیز، حمام، سرویس بهداشتی و صبحانه تدارک دیده شده و تا ساعت ۱۰ صبح پذیرای زائران است.

به گفته وی، هر شب ۳ دستگاه مینی‌بوس در ورودی باب‌الرضاع (حرم مطهر) از ساعت ۲۰ تا یک بامداد کار انتقال زائران به پایانه مسافربری را بر عهده دارند.

رنجبر خاطر نشان کرد: همکاران ما در اداره انتظامات حریم مطهر در دفاتر هماهنگی و ورودی‌های صحن‌های حرم امام رضاع (ع) مستقر هستند و این مهم را با جدیت دنبال خواهند کرد.

حرف مردم

این ستون به حرف مردم و پیامهای ساکنان منطقه اختصاص دارد. شهروندان میتوانند مشکلات محله خود را با شماره تماس ۳۷۲۸۸۸۱۱ و پیامک ۳۰۰۰۷۲۸۹ یا ما در میان بگذارند تا آن را به گوش مسئولان برسانیم.

پدیده‌های خراب

۲۲...۲۲۲: در خیابان طبرسی، حدفاصل ۲۰ و ۲۲ مقابل هایپرگوش صادق‌خان، سنگ‌فرش‌های پیاده‌رو تخریب و پاکیز شده است و هنگام بارندگی و شست‌وشو آب در آن‌ها جمع می‌شود. از شهرداری درخواست مرمت داریم.

جوابیه ۱۳۷: کارشناسان مورد بادشده را بررسی کردند و در یک هفته آینده رفع نقص خواهد شد.

آسفالت خراب

۲: زراع: آسفالت در خیابان طبرسی ۲ درست مقابل ایستگاه بی‌آرتی تخریب شده و در اثر آن چاله ایجاد شده است. لطفا رسیدگی کنید.

جوابیه ۱۳۷: عمرانی منطقه ثامن این مورد را مرمت کردند.

درخواست نصب نیمکت

۳: منبئی: در خیابان هفدهم کاشانی ایستگاه اتوبوس نیمکت ندارد و برای افراد مشکل ایجاد کرده است. از سازمان اتوبوس‌رانی درخواست جاگذاری نیمکت داریم.

جوابیه ۱۳۷: اعتبار اسامی احداث ساینبان یا نیمکت به پایان رسیده است. در صورت اختصاص اعتبار در سال آینده وجود استاندارد لازم برای اجرای ایستگاه در محلی که شهروند درخواست کرده است، این موضوع در اولویت قرار خواهد گرفت.

مردمک

لرزان‌های خطر آفرین

(غول‌های آهنی به بهانه ساخت مدرسه از ۱۰ سال قبل در خیابان تنباکچی در مجاورت خانه‌های مسکونی بالا رفت، اما بلا تکلیف رها شد تا امروز سایه‌شان روی سر مردم سنگینی کند)

۱۴

شهرآرامحله

